

Szakedolgozat

Nagy Kristóf

Miskolc

2015.

Miskolci Egyetem
Állam – és Jogtudományi Kar
Igazgatásszervező alapszak

Az anyakönyvezés történeti fejlődése

Konzulens:
dr. Kárpáti Orsolya
egyetemi tanársegéd
Közigazgatási Jogi Tanszék

Készítette:
Nagy Kristóf
hallgató

Miskolc
2015.

University of Miskolc
Faculty of Law
Administration Organiser

Historical Development of the Registration

Consultant:

dr. Orsolya Kárpáti

assistant lecturer

Department of Administrative Law

Made by:

Kristóf Nagy

student

Miskolc

2015.

Tartalomjegyzék:

Tartalomjegyzék:	4
Bevezetés	5
1. Az anyakönyvezés történeti áttekintése	7
1.1. Ókor	7
1.2. Középkor	8
1.3. Egyházi anyakönyvezés	9
1.4. Az állami anyakönyvezés Magyarországon	13
2. Az anyakönyvről általában	16
2.1. Egyházi anyakönyvek	16
3. Az anyakönyvi eljárás szabályozása - A 2010. évi I. törvény rendelkezései	21
4. A nyilvántartásokról általában	24
4.1. Az anyakönyvi nyilvántartás	24
4.2. Az anyakönyvezésre vonatkozó fontosabb alapelvek	25
5. Hatályos anyakönyvi rendszerünk	27
5.1. Az anyakönyvek személyi hatálya	28
5.2. Az anyakönyvezést ellátó szervezetrendszer	28
5.3. Az anyakönyvvezető	29
6. Anyakönyvi események	31
6.1. Születés anyakönyvezése	31
6.1.1. Születés anyakönyvezése apa adatai nélkül	33
6.1.2. Teljes hatályú apai elismerői nyilatkozat	33
6.2. Haláloset anyakönyvezése	34
6.3. Házasságkötés anyakönyvezése	36
6.3.1. A házasságkötési szándék bejelentése	37
6.3.2. A házasságkötés létesítése	38
6.4. Bejegyzett élettársi kapcsolat anyakönyvezése	39
6.4.1. Bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére irányuló szándék bejelentése	39
6.4.2. A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése	40
7. Hazai anyakönyvezés	41
Összegzés	43
Irodalomjegyzék	45
Jogszabályok jegyzéke	46
Internetes források jegyzéke	47

Bevezetés

„Meggyőződésem szerint az anyakönyvvezető munkája az egyik legszebb közszolgálati feladat, hiszen személye a családalapítástól kezdve jelen van az emberek életében, a gyermek születésén át, a haláleset bekövetkezéséig. A település lakosai nem úgy tekintenek rá mint egy hivatalnokra, hanem mint a család régi ismerőjére.”

(Dr. Lampért Bernadett)

Szakedolgozatom témája az anyakönyvezés bemutatása a kezdetektől napjainkig. Témaválasztásomnál nagy jelentőséggel bírt, hogy édesanyám, aki a Sályi Polgármesteri Hivatalban anyakönyvvezetőként is dolgozott, bepillantást engedett az anyakönyvek „birodalmába.” Így már gyermekfejjel láthattam az ódon, megkopott, számomra ezernyi rejtelemmel bíró feljegyzéseket, és mint hivatást már akkor is érdekesnek tartottam. Jelenlegi tanulmányaim során jobban megismerhettem az anyakönyvezés rejtelseit, valamint a felsőoktatási végzettségemmel anyakönyvvezetői feladatokat is elláthatok. Így számomra hasznosnak találtam bemutatni elméleti oldalról a sajátosságait, mivel gyakorlati tapasztalattal még nem rendelkezem.

2014 júliusától a hagyományos papír alapú anyakönyveket felváltotta az elektronikus anyakönyv, így a régi, még papír alapon kiállított anyakönyvek idővel a múltba merülnek. Jelentőségük azonban soha nem múlik, hiszen ezek a nyilvántartások ellenkező bizonyításig közhitelűen tanúsítják a bennük feljegyzett adatokat, illetve azok változásait. Ugyanakkor az utókor számára hasznos, felbecsülhetetlen értéket képviselnek. Én is itt találtam meg anyai dédnagyapámról szóló bejegyzést, aki a II. világháborúban eltűntnek lett nyilvánítva, majd utólagosan, 1955-ben holtta nyilvánították.

Dolgozatomban célul tűztem ki, hogy bemutassam az anyakönyvi igazgatást, az anyakönyvi nyilvántartásokat, az anyakönyvvezetői feladatokat. Igyekszem az anyakönyvezés lényegi elemeit bemutatni, és egyben átfogó képet nyújtani annak történelmi fejlődéséről. Dolgozatom első részében az anyakönyvi igazgatás történetét szeretném nagyvonalakban bemutatni, majd az anyakönyvezés történeti fejlődéséről szólnék, melyhez igénybe veszem a jogszabályok rendelkezéseit is. Majd kitérek az egyházi anyakönyvek jelentőségére, az anyakönyvezésre vonatkozó fontosabb alapelvekre is.

Írásomban arra vállalkozom, hogy betekintést adjak a hatályos anyakönyvi rendszerünk bemutatására, az egyes anyakönyvi események anyakönyvezésére, valamint az elektronikus anyakönyvek bevezetésével annak lényegi elemeiről is szólnak.

1. Az anyakönyvezés történeti áttekintése

A rendszeres anyakönyvezést 1563-ban a Tridenti zsinaton rendelte el IV. Pius pápa. Hazánkban, a római katolikus egyházban az 1611. évi nagyszombati zsinat intézkedett az anyakönyvek vezetéséről. Szórványos anyakönyvezés itt-ott előfordult e dátum előtt is.¹ Hazánkban az anyakönyvek vezetését először 1625-ben tette kötelezővé Pázmány Péter esztergomi érsek. Mindezeket a későbbiek folyamán részletesebben kifejtem.

1.1. Ókor

Legkorábbi történeti leleteink szerint a mai Irán területén végzett ásatásokból arra következtethetünk, hogy már az írásbeliség elterjedése előtt is a kor emberei nyilvántartásokat vezettek. A bizonyítékok rámutatnak, hogy egy-egy számlálókő jelképezett egy-egy természeti egységet, valószínűleg így tartották számon a népességet is. A számlálóköveket a későbbiekben agyagra vésett pecsétlenyomatok váltották fel. A pecsétlenyomatok változatossága függött attól, hogy a hierarchia mely fokán álló személyek használták őket.² A korai nyilvántartás egy másik bizonyítéka a rovásbotok használata, amelyek az egyes adók feljegyzésére szolgáltak. Az első állami személyi nyilvántartás időszámításunk előtti II. században jelent meg Kínában, a Han-dinasztia uralma alatt. A nyilvántartás jelentősége, hogy segítséget nyújtson a hadsereg felállításához, valamint az állami adóztatáshoz.

Az ókori Rómában is vezettek anyakönyveket, amelyek Augustus császár (i.e. 27. - i.sz. 14.) nevéhez fűződnek. A források tanúsága szerint ebben a korban nagy jelentőséget tulajdonítottak a gyermekek számának és származásának, ugyanis törvényes gyermek születéséből a szülőnek, különösen az anyának több előnye is származhatott, míg a gyermektelenség hátrányokkal járt. A születés tényéről a szülők, vagy a nagyszülők nyilatkozatot tettek a magisztrátus előtt. A levéltári iratok tartalmazták a gyermek nevét, nemét, születésének dátumát, a szülők nevét, illetve egy nyilatkozatot, hogy a gyermek római polgárként, törvényesen jött a világra. Ennek a szükségességét az indokolta, hogy az akkori törvényhozás kifejezetten megtiltotta a

¹ <http://hantos.ementor.hu/?q=node/46> 2014.07.09.

² Nyitrai Péter: Szakigazgatás II.- Oktatási segédlet. Miskolc, 2011., ME-ÁJK, 2. o.

törvénytelen gyermekek nyilvántartásba vételét, de lehetőséget biztosított a szülő számára, hogy a születés tényéről magánokirat (testatio) készüljön.

Marcus Aurelius volt az az uralkodó, aki a későbbiekben – Augustus rendelkezésétől számított mindegy kétszáz év múlva - nem csak a törvényesen született, hanem a törvénytelen gyermekek bejegyzését is elrendelte, ugyanis kimondta, hogy minden római polgártól származó gyermeket nyilvántartásba kell venni.³

1.2. Középkor

A középkorban az egyház is felismerte a személyi nyilvántartás jelentőségét, ezért a Tridenti-zsinat (1542) az egyházi anyakönyvezés bevezetéséről döntött.⁴ Az anyakönyvek révén az egyháznak egyrészt megbízható adat állt rendelkezésére tagjairól, másrészt lehetővé vált az egyházi adó bevezetése és nyilvántartása. Kezdetben, az egyházi anyakönyvben csak a születések és a házasságkötések anyakönyvezése történt, később kezdték el a halálesetek anyakönyvezését is.

A XVI. század elején, 1515-ben a veszprémi egyházmegyei zsinat jelzi az anyakönyvek fejlődésének kezdetét. A zsinat arra hívta fel a plébánosokat, hogy jegyezzék fel a kereszteleseket annak érdekében, hogy a lelki rokonságot nyilvántarthatassák. Ugyanis az előírás szerint a lelki rokonság ugyanolyan házassági akadálynak számított, mint a vérszerinti. Ezen rendelkezés végrehajtásának azonban számos akadálya volt, mely okok a később bekövetkezett török hódítás és a katolikus egyház összeroppanása is volt. Ezek az okok akadályozták az országot abban, hogy a tridenti zsinatnak az anyakönyvekre vonatkozó határozatait átvegye. Az egyházi hatóságok erőfeszítéseiket a kereszteleési anyakönyvek felfektetésére és vezetésére összpontosították. Csak az ellenreformáció kezdetén, 1611-ben Nagyszombaton megtartott zsinat rendelkezett a Tridentinus szellemében, amikor meghagyta, hogy a kereszteleési anyakönyvek mellett a házasságiakat is vezetni kell.⁵

³ Péter Orsolya Márta: Az anyakönyvi nyilvántartás előképei a klasszikus Róma jogában In: Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Juridica et Politica, 2003. Tomus 21/1 196-205. o.

⁴A középkor fontos korszak az anyakönyvvezetés történeti előzményeinek vizsgálata során, ugyanis a katolikus egyháznak e korban kimagasló szerepe volt a világi hatalom befolyásolásában is, ezért nem meglepő, hogy a Tridenti zsinat döntése értelmében az anyakönyvezés egyházi feladat.

⁵ Bölcsőtől a koporsóig – Szöveggyűjtemény a történeti demográfia tanulmányozásához ÚMK, Budapest, 2005., 26. o. (továbbiakban: Bölcsőtől a koporsóig: i.m.)

A kereszténység korai évszázadaiból elsősorban halotti feljegyzések maradtak meg. A már említett tridenti zsinatot eredetileg III. Pál pápa hívta össze még 1542-ben a reformáció visszaszorítása érdekében. A zsinat döntése értelmében az anyakönyvezés egyházi feladat. A zsinat kisebb-nagyobb megszakításokkal 1563-ig ülésezett.

1.3. Egyházi anyakönyvezés

„A mai anyakönyvezési gyakorlatot a Tridenti Zsinat 24. ülése (1563) fektette le. Az ülés első jegyzőkönyvének első fejezete a házasságok anyakönyvezéséről (matricula copulatorum) és az anyakönyvi bejegyzések tartalmáról csak az úgynevezett. római rituálé, V. Pál pápa rendelete intézkedett 1614-ben. A plébánosokat három könyv vezetésére utasította: egyet a bérnáltokról, egyet a népességről (status animarum) és egyet az elhalálozottokról. Ezeket az anyakönyveket Matrica tripartitának is nevezték. A születéseket, házasságokat és halálozásokat az egyházi és nem a patrimonális, feudális hovatarozás szerint tartották nyilván.”⁶

Megjegyezném, hogy a tridenti zsinat az anyakönyvek vezetését, így különösen a születési, jobban mondva a keresztelési anyakönyvek vezetését két szempontból rendelte el:

- a keresztelés ténye, mellyel az egyetemes egyház honossága megszereztetik constatáltassék, azaz tényként megállapíthassék,
- a lelki rokonság, mint házassági bontó akadály pedig nyilvántartható legyen.

Kitűnik ebből, hogy mindezek a szempontok alig, vagy éppen nem érdeklik az állami hatóságot, az állami rendet. Ellenben érdekli a születés szabatos idejének megállítása (év, hónap, nap, sőt perc szerint is), amelyre és egyéb más fontos körülményre nézve azonban az egyházi anyakönyvek elég hiányos bizonyítékot képeznek. Ebből következtethetünk majd, hogy a keresztelesek, illetőleg születések és halálozások anyakönyveinek állami, hatósági kezelésbe vétele elodázhatatlan, egyben szükségszerű lesz a jogbiztonság szempontjából.⁷

Ugyanakkor sok segítséget adott az az anyakönyvezési szokás, amely szerint megnevezték a gyermek szülei mellett annak keresztszüleit is. Az ő személyük ugyanis

⁶ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Anyak%C3%B6nyv> 2014.07.09.

⁷ Athenaeum 1893. 2. kötet, Budapest, 1893.

ritkán változott. A keresztkomaság tényleges rokonsági foknak számított a vérrokonság mellett. Sőt, gyakran oda-vissza is érvényes volt, változni leginkább csak abban az esetben változott, ha valamely család teljessége megbomlott (valamelyik keresztszülő halálával, ám gyakran az özvegy új házasságkötése után ismét ugyanazon család gyermekeinek keresztszülője, immár új házastársával együtt). Ennek eredményeképp több, egymástól távolinak tűnő családnév azonosságát sikerült kideríteni, melyek az adott családra vonatkozó további adatok rendezésekor ellenőrizhetőek voltak.⁸

A nagy változás 1625-ben következett be, amikor Pázmány Péter esztergomi érsek az V. Pál pápa által kiadott *Rituale Romanumot* az egész országban kötelezővé tette. A *Rituale Romanum* nem egy vagy két, hanem öt feljegyzést vezetett be, a keresztelési, házassági és halálozási anyakönyv mellett külön bérmentési és ötödikként az úgynevezett *Status Animarumot*.⁹ A korai anyakönyvek nem tettek azonban eleget a *Rituale Romanum* minden rendelkezésének. Például elmaradt a szülők lakóhelyének megnevezése, aminek következtében nehézséget okozott a családok szétválasztása (mivel Magyarországon gyakori volt az azonos családnevek használata). Elmaradt a lakóhely bejegyzése a házassági anyakönyvekben is, a halálozásiakban pedig az elhunyt nevének és életkorának beírása elegendőnek tűnt a papok előtt.

Egészen a XVIII. század második feléig, az állami beavatkozás időpontjáig az egyház saját ügyének tekintette az anyakönyveket. Egy 1770. évi helytartótanácsi rendelet jelzi a végét annak az időszaknak, amikor az anyakönyvezés az egyház magánügye volt. 1629-1769 között eltelt időszak alatt az egyháznak sikerült bevezetnie az anyakönyveket és kötelezni a papokat azok folyamatos vezetésére. A legnagyobb siker azonban az anyakönyv folyamatos vezetése mellett annak rendszeressége volt.¹⁰

A Tridenti-zsinat határozatai befolyásolták a protestáns egyházak anyakönyvezési gyakorlatát is. Az 1781. október 29-én kibocsátott Türelmi rendelet előtt az evangélikusok adatait is a katolikus anyakönyvekbe vezették be. A türelmi rendelet kiadása után nem csak katolikus, hanem a református, evangélikus, görögkeleti és zsidó egyházak is vezettek anyakönyveket, de ezek nem számítottak hivatalos

⁸ Balinka: Római katolikus egyházi anyakönyvek. MOL Filmarchívum, STOHL RÓBERT: Balinka családnevei és változataik az anyakönyvekben 37. o.

⁹ *Status Animarum*: amely a húsvéti áldozás időpontjában az egész lakosságot nyilvántartotta háztartások, illetve családok szerint. A keresztelési, házassági és halálozási anyakönyveket *Matrica tripartitának* is nevezték.

¹⁰ Bölcsőtől a koporsóig: i.m. 27. o.

okiratnak.¹¹ Az evangélikusok számára a katolikus papok kizárólagos anyakönyvezők voltak. Ezért a XVIII. század második felétől az anyakönyvekben két oszlop van, a katolikus és a protestáns felekezetek számára. A lutheránus és református anyakönyveket 1829-ben ismerték el hivatalos okiratnak, de a már említett katolikus papok felügyeletével. Az evangélikus anyakönyveket végül 1866-ban ismerték el jogerős okiratnak. Ettől az évtől vezettek anyakönyveket a járási hivatalok és a városi magisztrátusok a nem vallásos személyek számára is. A zsidó anyakönyveket 1766-tól a helyi vagy a lakóhelyhez legközelebbi rabbi vezette, 1797-től segéd anyakönyvelő által, szintén a katolikus papok felügyelete alatt. A zsidó nevekkal gyakran volt gond, így II. József 1787-ben elrendelte, hogy minden zsidó polgárnak állandó családneve legyen. E rendelet előtt csak keresztnévet kaptak a születendő zsidó gyermekek, de az azonosíthatóság céljából mellé illesztették az apa nevét. Mivel német nyelvű anyakönyvekben vezették őket, a zsidók általában valamilyen német nevet választottak maguknak.

A korai anyakönyveket II. József uralkodásáig általában nem rovatok szerint, hanem folyamatosan vezették, napok és hónapok szerint. A rovatok (megkereszteltek, házasság, elhalálozottak) a XVIII. század utolsó negyedétől kezdtek elterjedni. A római rituálé szerint vezetett anyakönyveknél a XVIII. század elejéig a feljegyzéseket általában egy könyvben vezették. A XVII. század második felében van példa arra is, hogy a három anyakönyvet külön-külön könyvben vezették. A XVIII. század első felében a helyet, dátumot és az esemény leírását kezdik külön oszlopokban feljegyezni.

Az 1787-es udvari dekrétum értelmében megjelentek a sablonszerű, majd a XIX. század elejétől az előnyomtatott anyakönyvek. II. József rendelete szerint az anyakönyvnek tartalmaznia kellett a születés évét, hónapját és napját, a gyermek nevét, nemét és azt, hogy törvényes vagy házasságon kívüli-e a gyermek, a szülők kereszt- és vezetéknevét, vallását, a keresztszülők teljes nevét, a házasságon kívüli gyermek apjának a nevét, ha elismerte az apaságot.

A házassági anyakönyvnek tartalmaznia kellett az esküvő évét, hónapját, napját, a házszámot, a vőlegény kereszt- és vezetéknevét, vallását, életkorát, családi állapotát (nőtlen, özvegy), a menyasszony keresztnévét, vallását, korát, családi állapotát (hajadon, özvegy), a tanúk kereszt- és vezetéknevét, családi állapotukat is. A tanúknak

¹¹ A Türelmi rendelet értelmében tehát a vegyes házasságokat bármely fél illetékes lelkésze előtt meg lehetett kötni, és ha a férj katolikus volt az összes gyermeke, ha nem, csak a vele egyező neműek követték őt vallásában.

mindig alá kellett írni az anyakönyvet. A halotti anyakönyveknek hat oszlopban tartalmazniuk kellett a halál évét, hónapját és napját, a házszámot, a vallást, a halott nevét és korát, valamint a halál okát.¹²

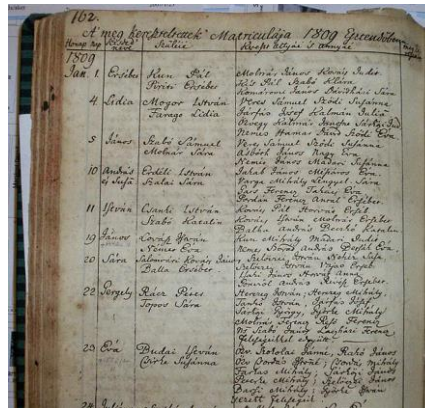
A korai születési anyakönyvek csak a legfontosabb adatokat tartalmazták (a gyermek neve és születésének dátuma, a szülők és keresztszülők neve, a születés helye). Néha a keresztelést végző pap neve is szerepelt. Mária Terézia 1770-ben elrendelte, hogy anyakönyvezni kell a házasságon kívül született gyermek apjának a nevét, ha elismerte az apaságot. 1771-től a birodalom egyes tartományaiban vezetni kellett a házak és a telkek számát is. A házassági anyakönyvben megadták a jegyesek nevét, családi állapotát (hajadon, özvegy), a születés helyét és a tanúk nevét. Néha a menyasszony anyjának nevét is megtudjuk. A halotti anyakönyv megadja az elhalt nevét, gyermekkorúnál a szülők nevét, a lakhelyet és az életkort, mely a régebbi anyakönyvekben gyakran hiányzik. Itt van bejegyzés arról, hogy özvegyről van-e szó, esetleg arról, hogy hány évig tartott a házasság. A foglalkozás rendszerint a XIX. századtól szerepel. A XVIII. században még csak néhány foglalkozást adnak meg (orgonista, molnár, üveges, tanító stb.). A szülők és néha a jegyesek foglalkozását, a halálozás okát később következetesebben jegyezték fel. A zsidó anyakönyvek tartalmazták a szülészbába nevét, a fiúk esetében a körülmetélés dátumát és az azt végző személy nevét is.

1852-től az anyakönyvekben megjelent a „megjegyzések” rovat az anyakönyvi adatok javítása, a vezetéknév megváltoztatása, halottá nyilvánítás a halál különleges körülményei számára. Néha itt szerepel bejegyzés a halálról és az esküvőről, valamint az, hogy elsőszülött-e a gyermek.

A katolikus anyakönyvek nyelve többnyire latin volt, viszont a magyar nyelvről szóló 1840. évi VI. törvénycikk. 7. §-a értelmében 1843-50 között megjelent a magyar nyelv használata. A régebbi evangélikus anyakönyveket is latinul vezették, ahogy a régi zsidó anyakönyvekben is a német nyelv uralkodott, később viszont már a magyar. 1868-tól lehetővé vált a polgári házasságkötés.

¹² A protestáns egyházaknál az anyakönyvek vezetésének teljes körű jogát 1785-ben adta meg II. József, de több helységben már ettől az időponttól korábban megkezdték az anyakönyvezést.

Az egyházi anyakönyv egy lapját az 1. ábra szemlélteti.

1. ábra¹³

1.4. Az állami anyakönyvezés Magyarországon

A polgári társadalomban a polgárság az állam és az egyház funkciójának szétválasztására törekedett. Ennek hatásaként az egyes államok elrendelték az egyházi anyakönyvektől független állami anyakönyvezést, de az egyes felekezetek továbbra is vezettek saját anyakönyveket.

Magyarországon a kötelező állami anyakönyvezést 1895. október 1 napjával az 1894. évi XXXIII. törvénycikk vezette be¹⁴, megteremtve ezzel az állami személyi nyilvántartás alapját. E döntésnek azért is nagy jelentősége volt, mert az állam ettől az időponttól kezdve kizárólag az anyakönyvvezető közreműködésével kötött polgári házasságkötést ismeri el olyannak, amelyhez joghatások fűződnek. Továbbá ezen időponttól kezdődően az állami anyakönyvek minősülnek közhitelű nyilvántartásnak, de az egyháziak is felhasználhatóak bizonyítékkul, ha az állami anyakönyvvel nem lehet egy adatot tanúsítani (például rokoni kapcsolat alátámasztása). Tehát a törvény hatályba lépése előtt vezetett egyházi anyakönyvekből továbbra is kiállíthatóak a korábbi időszakot érintő közhitelű kivonatok az illetékes egyházi hatóság által.¹⁵

Ezzel lényegében megtörtént Magyarországon az örökösödés, házasságkötés és az anyakönyvezés szekularizációja, azaz leválasztása az egyházi adminisztrációról.

¹³ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Anyak%C3%B6nyvez%C3%A9s> 2014. 07.09.

¹⁴ Közigazgatási Jog 3. Különös rész, Z-PRESS Kiadó, 2008., (Szerkesztette: Nyitrai Péter) 113. o. (továbbiakban Nyitrai: i.m.). Megemlíteném, hogy Franciaországban Napóleon polgári törvénykönyve (1804.) vezette be a polgári anyakönyvezést, míg Angliában és Walesben 1837-ben került bevezetésre.

¹⁵ 1894. évi XXXIII. törvénycikk. 94. § -a szerint.

Viszont az 1939. évi IV. törvénycikk továbbra is fenntartotta a plébániai adminisztrációval és anyakönyvi másolatokkal szemben támasztott kötelező állami elvárásokat.¹⁶

Az anyakönyvi bejegyzéseket a kerületi igazgatási feladatokat ellátó szakigazgatási szervek (anyakönyvvezetők) vezették az anyakönyvi kerületek székhelyén, melyek a biztonsági okokból bevezetett másodpéldányokat továbbították a levéltárnak 1980. december 31-ig. Ettől az időponttól eltörölték az anyakönyvi másodpéldányok készítésének kötelezettségét, ezért az anyag gyarapodása is lezárult. A kerületi anyakönyvi hivatalok évente megküldték a levéltárnak az időközben módosult adatokat (pl. családi, vagy utónévváltozás) "Utólagos bejegyzések jegyzéke" címen. Anyakönyvi kerület volt egy-egy település, illetve annak egy része, vagy több település. Ugyanis egy anyakönyvi kerülethez maximum 3000 fő tartozhatott.

Eleinte tíz, majd 1950-től huszonnégy kerületben folyt az anyakönyvvezetés. 1995. második félévétől létrehozták a XXIII. kerületet is (az I. kerületi anyakönyvi kirendeltség 1919. május 1-jén alakult).¹⁷

Az anyakönyvvezetőket és helyetteseiket a Belügyminiszter nevezte ki, aki megfelelő iskola végzettséggel rendelkező nagykorú férfi lehetett (lelkész és rabbi kivételével). Az állami nyilvántartás megindításakor tehát az anyakönyvi feladatokat csak okleveles személyek láthatták el. A kiszemelt anyakönyvvezetőket országsszerte ünnepélyesen iktatták be hivatalukba, és ez alkalommal kimerítő oktatást is kaptak. Az előírás szerint a nemzetiszínű övet a magyar állam arany címerével díszruha fölé kellett általvetni.¹⁸

Az 1894-ben megalkotott törvényt csaknem kétszázszor módosították. Az 1904. évi XXXVI. törvénycikk módosította az anyakönyvi igazgatás szervezetét. Kimondta, hogy az anyakönyvi kerület a város, a nagyközség és a körjegyzőség. Az anyakönyvvezetői feladatot a jegyző látta el, helyettese a jegyzősegéd vagy az aljegyző volt. Az állami anyakönyvvezetés központi irányítását a Belügyminiszter látta el. A Belügyminiszter 1950-es rendelete értelmében az anyakönyvvezetők kinevezése a tárca előzetes véleménynyilvánítása mellett tanácsi hatáskörbe ment át. Erről az

¹⁶ A két anyakönyvi rendszer egymástól történő teljes elválása az 1894. évi XXXIII. törvénycikk hatálybalépésétől számított 100 év elteltével, 1994. december 18-án végérvényesen lezárult. A korábban közokiratnak minősülő okiratokról másolat található a Magyar Országos Levéltárban.

¹⁷ <http://bfl.archivportal.hu/id-1123-anyakonyvek.html> 2014.07.09.

¹⁸ HVG 2014. 34. szám (augusztus 23), HVG Kiadó Zrt.

anyakönyvekről szóló 1952. évi 19. számú törvényerejű rendeletben rendelkeztek, és ez a rendelet az 1894. évi XXXIII. számú törvénycikket hatályon kívül helyezte.

Az 1950-es évek változásai az anyakönyvi igazgatásra is kihatással voltak. (1954-ben bevezették a személyi igazolványt, majd a névváltozás jogintézményét is szabályozták). 1953. július 23-át követően megszűnt a Belügyminiszternek a tanácsok feletti felügyeleti jogköre. Ezt követően közvetlenül a Minisztertanácson belül működő Tanácsszervek Osztálya látta el ezt a feladatot. Az anyakönyvek feletti felügyelet viszont továbbra is a Belügyminisztériumnál maradt. A harmadik anyakönyvi törvény¹⁹ ezen változtatott azzal, hogy az anyakönyvi igazgatás feletti felügyeletet elvonta a Belügyminisztériumtól és a Minisztertanács Elnökére ruházta át, aki ezt a jogkört a Minisztertanács Tanácsszervek Osztályán, majd a 1970-es évek elején felállított Tanácsi Hivatalon keresztül gyakorolta. Az állampolgárok adatainak összeírására 1975. év januárjában került sor, amelynek célja egy számítógépes nyilvántartó rendszer létrehozása volt. Ekkor felmerült az anyakönyvek feleslegessége, de mivel a népesség-nyilvántartás rendszerébe a születés, halálozás és a házasságkötés az anyakönyvi adatszolgáltatáson keresztül került be, ennek gondolatát hamar elvetették. Viszont az anyakönyvek másodpéldányainak vezetését a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1981. évi 5. törvényerejű rendelete 1981. január 1-jével megszüntette.

A szabályozáson a negyedik anyakönyvi törvény²⁰ jelentős módosítást nem hajtott végre, viszont megszüntette az anyakönyvi kerületi rendszert, továbbá az anyakönyvi szabályozást kiterjesztette a névviselésre is. A születési anyakönyv már csak az élve születetteket regisztrálta, illetve megváltoztak a házasságkötésre vonatkozó illetékességi szabályok is. A rendszerváltást megelőző időszakban felszámolták a Minisztertanács Tanácsi Hivatalát és a közigazgatás irányításával kapcsolatos egyes feladatköröket ismét a belügyi tárcára ruházták át. Ekkor az anyakönyvi igazgatás irányítása visszakerült a Belügyminiszterhez, amelyet a különböző nevű főosztályok gyakoroltak a tárcán belül. A tanácsrendszert felváltó önkormányzati közigazgatási szisztémában az anyakönyvi ügyintézés a polgármesteri hivatalok feladatköre lett. Ma is a hatáskörükbe tartozik.²¹

¹⁹ 1963. évi 33. törvényerejű rendelet az anyakönyvekről és a házasságkötési eljárásról.

²⁰ 1982. évi 17. törvényerejű rendelet az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről. (At.)

²¹ Botos János: 100 éves az állami anyakönyvezés (1895-1995) BM Kiadó Budapest, 1995. 10-15.o.

2. Az anyakönyvről általában

„A nemzet története a családok története. Nemzetünk generációinak sorát foglalják magukba a magyarlakta területek anyakönyvei: egyházközségek, hitközségek őrzik közösségük tagjainak élte nyomát. Születés, házasság, az e világból való távozás mind-mind kiolvasható az anyakönyvek lapjaiból. Nevekben, dátumokban rögzített történelem.”²²

Az anyakönyvek értelmezéséhez szükség van a történelem alapszintű ismeretére, az iratolvasás képességére, a latin nyelv alapfokú ismeretére. Fontos továbbá az egyházszervezetben való tájékozódási képesség, hogy miként épült fel Magyarországon az egyházi közigazgatás. A kormányzattörténet, az iratképző hivatalok beható ismerete szintén elengedhetetlen az eligazodáshoz. Ezen fejezetben mindezek bemutatására törekszem.

2.1. Egyházi anyakönyvek

Az anyakönyv kifejezés a latin liber matricula megfelelője, amely a latin matrix anya, anyaállat, anyaméh, anyakönyv, törzskönyv kicsinyítő képzős származéka. Ez magában hordozta azt a jelentéstartalmat is, hogy az illető könyvet egy bizonyos anyaegyházközségben hozták létre. A felekezeti anyakönyveknek²³ kezdetben csak egyházi jelentőségük volt, és azt a célt szolgálták, hogy a keresztelés, az esketés, a temetés stb. szertartását feljegyezzék. Jelentőségük azonban akkor nőtt meg, amikor a felekezeti anyakönyvi kivonatok a személyi állapotot igazoló okmánnyá váltak, amelyeknek kihatása volt az állampolgár jogaira és kötelességeire. Az anyakönyvek hasznossá váltak gyámsági kérdések megoldásában, a házasságok legitimálásának megállapításában, névváltoztatás esetén és más jogi eljárások alkalmával is. Az állam számára ezek az anyakönyvek fontos adatokat szolgáltattak a kormányzási jogkör

²²<http://www.fidesz.hu/hirek/2011-10-18/hazank-elindult-a-nemzeti-erdekek-ervenyesitese-fele/>
2015.02.15.

²³ A felekezeti anyakönyvek elnevezés alatt a polgári jog szempontjából rendszerint a lelkész által vezetett születési (keresztelési), házassági (esketési) és halálozási anyakönyveket értünk. Ezeken kívül a különböző felekezetek többek közt vezettek és vezetnek bérmentési, konfirmációi, áttérési anyakönyveket a hívek állapotáról és lélekszámáról (libri status animarum, conscripcio, numerus animarum), családkönyveket stb. Egyes régi anyakönyvekben a szokásos mellett más jellegű bejegyzéseket is találunk például az elemi iskoláról, a tanítókról és lelkészekről, himlő elleni oltásokról, időjárásról stb., ami emeli az illető anyakönyv értékét.

gyakorlásában, különösen a katonai besorozási lajstromok összeállításánál, iskolai kötelezettség megállapításánál, népesedési kimutatások készítésénél stb.²⁴

A mai értelemben vett felekezeti anyakönyvek vezetésének kezdete az 1139-es laterani zsinatig vezethető vissza. Először azonban az 1545-63. évi tridenti zsinat tette kötelezővé a „parochusoknak” (azaz plébánia), hogy a megkereszteltek és a keresztszülők nevét, – amelynek fontosságáról a korábbiakban már említést tettem – valamint a házastársak és a tanúk nevét a házasságkötés idejével és helyével együtt pontosan jegyezzék fel. Ez a rendelet a reformáció térhódításának ellenhatásaként jött létre, és általa a Katolikus Egyház jobban meg akarta erősíteni a híveivel való kapcsolatát. De még a tridenti zsinat határozatai sem szabták meg az anyakönyvek vezetésének módozatait. Nem sokkal később az V. Pál pápa által 1614-ben kiadott Rituálé Romanum - a tridenti zsinat határozataira támaszkodva - már ötféle anyakönyv vezetését írja elő, annak formáját is meghatározva: mégpedig keresztelési, bérmlási, házassági, halálozási és a hívek számát nyilvántartó anyakönyvet. A keresztelési anyakönyvek vezetésénél az előbb idézett törvény azt az újítást hozta, hogy a bejegyzés a születés idejét is pontosan eltüntette, s az ilyen anyakönyv többé már nem csak a keresztelés, hanem a születés tényének a bevezetésére is hivatott volt. Tehát a keresztelési anyakönyvből egyúttal születési anyakönyv is lett. A Katolikus Egyház példájára a protestáns egyházak is bevezették híveik számára az anyakönyvvezés gyakorlatát. Magyarországon 1731-ben III. Károly a róla elnevezett és Carolina Resolutio néven ismert vallási rendelettel akarta megerősíteni a Katolikus Egyházat, főleg a protestáns egyházak rovására. A rendelet 5. §-a elrendelte ugyan a római katolikus főesperesek felügyeletét a protestáns anyakönyvvezetés felett, a protestáns lelkészek azonban az 1608. évi bécsi és az 1647. évi linzi békekötéssel biztosított joguknál fogva, kérésre közhitelességű anyakönyvi kivonatokat készítettek.

Erdélyben a XVI. században az állam által négy törvényesen elismert vallás, „recepta religio” létezett: a római katolikus, a lutheránus, a református és az unitárius, s ennek eredményeképpen a Katolikus Egyház elveszítette dominanciáját. Kezdetben a vezető szerepet az Unitárius Egyház, majd később, Bocskai, Bethlen és Rákóczi fejedelmek idején a Református Egyház vette át. Az ellenreformáció megindulása ellenére Erdélyben, mint önálló országban, a már említett Carolina Resolúciónak csak

²⁴ Keresztény Magvető - 1999. 105. évf. 1-2. sz. Molnár B. Lehel írása (továbbiakban: Molnár B. Lehel: i.m.)

helyel-közzel lehetett érvényt szerezni és az 1781. október 25-i türelmi rendelet 17. §-a a törvény fenn említett rendelkezését végérvényesen megszüntette. Törvény szerint csak ennek a négy felekezetnek volt joga arra, hogy anyakönyveket vezessen. A román ortodox vallás Erdélyben nem tartozott a bevett felekezetek közé, csak megtűrtként tartották nyilván egészen az 1791. évi törvényes elismertetéséig. A XVII. század végén az erdélyi román ortodoxok egy része áttért a görög-katolikus vallásra, és így ők is ugyanolyan kiváltságokban részesültek, mint a római katolikusok. Nem lehet tudni azt, hogy az erdélyi felekezetek közül, melyik vezette be elsőnek az anyakönyvezés gyakorlatát, már csak azért sem, mivel ez nem volt általános, hanem inkább szórványos jellegű és az illető egyházi hatóságok rendeleteitől, nem utolsósorban az egyházköztség anyagi helyzetétől függött, hogy egyáltalán meg tudta-e vásárolni az anyakönyvekhez szükséges papírt stb. Tudomásunk szerint, az Unitárius Egyház legrégebbi anyakönyve a Bölöni Unitárius Egyházközségé 1723-ból, amelyet jelenleg a marosvásárhelyi Országos Levéltárban őriznek.

Eddigi kutatásaink alapján a levéltárunkban található Zsinati, Főtanácsi és Képviselő Tanácsi jegyzőkönyvek tanúsága szerint egyházunk a türelmi rendeletet megelőzően külön nem szabályozta az anyakönyvezés gyakorlatát. A türelmi rendeletet követően azonban az anyakönyvekre vonatkozó minden Kormányszéki leiratot megtárgyalt. Ezeket körlevélben megküldte az egyházközségeknek, felszólítva a lelkészeket a rendelkezések betartására. A Kormányszéki rendeletek a többi protestáns felekezetre nézve is kötelező érvénnyel bírtak. A Kormányszék határozta meg azt is, hogy az anyakönyveket olyan helyen kell tartani, hogy amikor a helybeli pap hiányában más, helyettes pap keresztel, akkor a keresztelést az is be tudja írni. Fontos volt továbbá az is, ha a pap másik egyházközségbe költözik, akkor az anyakönyvet nem volt szabad magával vinnie.²⁵

Nincs módunk az anyakönyvekre vonatkozó összes rendelkezéseket felsorolni, de annyi megállapítható, hogy a türelmi rendelethől a kiegyezésig több mint harminc olyan leirat érkezett egyházunkhoz, amely valamilyen formában az anyakönyvezés gyakorlatát szabályozta. A törvényes rendelkezések igazolták, hogy az állam a vallásfelekezetek anyakönyvezésére lényeges befolyást gyakoroltak, és olyan szabályokat állapítottak meg, amelyeket a vallásfelekezet saját egyházi szabályai mellett többé-kevésbé pontosan követtek. Fokozatosan bekövetkezett a felekezeti

²⁵ Molnár B. Lehel: i.m. 25. o.

anyakönyvezés teljes szekularizálódása²⁶ és ennek következményeképpen az 1895. június 29-én kelt 60,000/895.sz. belügyminisztériumi rendelet 1895. október 1-i dátummal életbe léptette az állami anyakönyvvezetést, amelyben az állami anyakönyveket (születésekről, házasságkötésekről, halálozásokról) sokkal részletesebben állították ki, mint az egyházi iratokat. Eleve feljegyezték az alapvető adatokat az egyénekről, úgymint életkort, foglalkozást, származási helyet, esetleg a szülők nevét. A keresztlevélben jegyezték a szülők nevét, foglalkozását, lakhelyét, halálesetnél a halálozás okát, az elhunyt életkorát, de feltüntették a házastárs, valamint annak szüleinek nevét is. Erre annál is inkább szükség volt, mert a felekezeti anyakönyvek a személyi állapotnak (születés, házasság, halálozás) tanúsítására egyre kevésbé feleltek meg, hiszen amikor az államhatalom az anyakönyvvezető lelkészhez, mint közhivatalnokhoz fordult, szemben találta magát a hitelvekre támaszkodó lelkésszel, és az anyakönyvvezetésnél jelentkező hibákat szigorúbb ellenőrzéssel és éberebb figyelemmel akarta javítani. Így akaratlanul is az egyház belügyeibe avatkozott bele. Megsértve ezzel a vallásfelekezeti érzékenységet, és felébresztette az anyakönyvvezető lelkészben az engedelmisséget egyháza törvényei iránt és az engedetlenséget az állami jogrenddel szemben.²⁷

A katolikus anyakönyvek nyelve többnyire latin – 1789-ig vegyes, azaz latin-magyar - ugyanis Magyarországon 1847-ig a latin volt a hivatalos nyelv, ezért a régebbi anyakönyvek általában idegen nyelvűek (latin, német) sok rövidítést tartalmaznak, valamint régies, nehezen olvasható betűkkel íródtak.²⁸

Az anyakönyv egy plébánia, egyházközség, vagy település írásos nyilvántartása, amelyet a születésekről, halálesetekről, házasságkötésekről és Magyarországon 2009. július 1-től bevezetésre került élettársi kapcsolatok bejegyzéséről vezetnek. Kezdetben az adott katolikus egyház plébánosa²⁹ vezette, majd a vallás társadalmi nyilvánosságból való kiszorítása (szekularizáció) után megjelent a világi, állami anyakönyvezés. Emellett azonban az egyes vallási felekezetek tagjainak anyakönyvezése is folytatódott.

²⁶ A szekularizáció a társadalom modern viszonyainak a vallás társadalmi helyzetére vonatkozó leírását jelenti, míg a szekularizmus azt az ideológiai küzdelmet, melynek célja a vallás kiszorítása a társadalmi nyilvánosságból, a vallási nézetek megsemmisítő kritikája a tudomány(osság) nevében valamint az egyház(ak) és az állam maradéktalan szétválasztásának szorgalmazása.

²⁷ Molnár B. Lehel: i.m. 26. o.

²⁸ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Anyak%C3%B6nyv> 2014.07.09.

²⁹ Mária Terézia 1750-es pátense értelmében az anyakönyveket vezethette a káplán, kórusvezető kántor, sekrestyés, harangozó, templomgondnok is.

Az anyakönyv nem csak a nemesek, hanem szinte minden társadalmi csoport kutatására alkalmas. Mivel semleges, adatszerű vallások és a település szinte minden lakóját tartalmazzák, rendkívül értékesek a tudomány számára.

Az anyakönyvek kutatását jelentősen megkönnyítik a különféle segédletek. 1780-tól rendelet írta elő, hogy az anyakönyvekhez betűrendes mutatót kell készíteni, amit a régi anyakönyvekre is kiterjesztettek. Az anyakönyvek gyakran tartalmaztak adatot a társadalmi helyzetre vonatkozóan (nobilis, colonus), de gyakran tartalmazott egyéb eseményeket is. Például a templom vagyoni helyzetéről, felújítási munkákról, a halál okáról, még a járványokról is. Néha jelentős belföldi és külföldi események, katasztrófák bejegyzései is megtalálhatóak.

Az anyakönyvezésért a felelősség mindenkor a plébánost terhelte, nagy gondot kellett, hogy fordítson az anyakönyvek őrzésére és mentésére veszély esetén. Ezért az anyakönyveket elzárt, védett helyen kellett őrizni, illetéktelenek számára hozzáférhetetlen helyen tartani. Azok ugyanis olyan személyi adatokat is tartalmaztak, amelyek nem nyilvánosak. További követelmény az anyakönyvekkel szemben, hogy azt csak folyóírással lehetett írni. Ügyelni kellett az írás tiszta és olvasható jellegére. Az anyakönyvek hanyag írása, meghamisítása, megsemmisítése és gondatlan őrzése fegyelmi vétséget jelentett, és az egyházi hatóság büntetését vonta maga után. A családi és keresztnevek tekintetében az egyházi anyakönyveknek lehetőleg egyezniük kellett az állami anyakönyvben feljegyzett családi és utónevekkel.³⁰

Vidéken az első pontos népszámlálásokat az anyakönyvek alapján végezték el. Napjainkban az anyakönyv a bejegyzés hitelessége érdekében az anyakönyvi eseményen túl tartalmazza a személyazonosság megállapításához szükséges adatokat is.

³⁰ Egységes Katolikus Anyakönyvezés Szabályzat, Szent István Társulat, Apostoli Szentszék Könyvkiadó, Budapest, 1988.

3. Az anyakönyvi eljárás szabályozása - A 2010. évi I. törvény rendelkezései

Az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény 2014. július 1-én lépett hatályba. E törvény legfontosabb rendelkezése, hogy egyféle anyakönyv váltja fel a korábbi négyféle – születési, házassági, bejegyzett élettársi kapcsolati, halotti – anyakönyvet, és ezzel megszűnik az anyakönyvek közötti értesítési kötelezettség. E rendelkezés az egész országra kiterjedő, egységes rendszerben fogja össze a négyféle anyakönyvvel kapcsolatos dokumentumok kezelését. Adattakarékossági és célszerűségi okokból az adatok nyilvántartása nem anyakönyvi események alapján történik - papír alapon -, hanem személyhez kötötten, elektronikusan. Az új rendszer tehát már nem eseményekhez, hanem személyekhez köti az adatokat, amelyekről továbbra is lehet kivonatot és hatósági bizonyítványt kiállítani. Egyszerűbbé vált az ügyintézés e rendszer kiépülésével, hiszen születési helytől függetlenül ezek a dokumentumok bármelyik anyakönyvvezetőnél, illetve a külképviseleteken is elérhetőek. Továbbá költségtakarékos is, hiszen nem kell a különböző kivonatokért az eredeti kiállítás helyszínére utazni.

Az anyakönyvvezéssel kapcsolatos feladatokat továbbra is elsődlegesen a településeken működő anyakönyvvezetők látják el, illetve egyes anyakönyvi igazgatással kapcsolatos ügyek intézhetőek a kormányablakokban is.³¹ További újítás, hogy az elektronikus anyakönyvi nyilvántartás tartalmazza az apai elismerői nyilatkozatokra vonatkozó adatokat is, melynek bevezetésével szükségtelessé vált a házassági anyakönyv aláírása. Ennek pótlására házasságkötési lapot írnak alá a házasulók, így tulajdonképpen megmarad az aláírás ünnepélyes szertartása.

Az elektronikus nyilvántartás ugyanakkor az anyakönyvi kivonat útját is követhetővé teszi. Az eddigi, papíralapú anyakönyveket a változások felmerülésekor (pl.: házasságkötéskor) digitalizálják, tehát nem szkennelik be a papíralapú anyakönyveket, hanem az abban szereplő adatokat meghatározott esetekben, időrendi felmenő rendszerben (sorrendben) rögzítik az elektronikus anyakönyvbe. Adatváltozás esetén a megváltozott adatot így már nem a papíralapú anyakönyvbe rögzíti az anyakönyvvezető, hanem az elektronikus anyakönyvi nyilvántartásba jegyzi be a papíralapú anyakönyvben szereplő, a változással összefüggő adatokat, és az

³¹ Megjegyezném, hogy teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat a kormányablakoknál nem tehető.

adatváltozást már az elektronikus rendszerben vezeti át. Szintén fel kell vinni a papíralapú anyakönyvi bejegyzés adatait, ha például a házasságok papíralapú anyakönyvben szereplő születési anyakönyvi adatai az elektronikus anyakönyvben még nem szerepelne.

A mintegy 920 millió forintos, uniós támogatással megvalósuló rendszertől takarékossgot és célszerűséget egyaránt elvárnak, hiszen minden egyes adatot csak egyszer kell felvinni, a következő esemény bejegyzésekor azok már rendelkezésre állnak. Továbbá egy adott személy valamennyi anyakönyvi eseményéhez kapcsolódó adatok egy helyen találhatóak. Nem elhanyagolható az a tény sem, hogy egy gombnyomással elérhető bármely anyakönyvi esemény, bárhol is történik az országban. A papíralapú anyakönyvek továbbra is az anyakönyvvezetők és a levéltárak őrzetében maradnak. Mindezekből továbbra is kérhető, illetve teljesíthető adatszolgáltatás, amelyek az elektronikus anyakönyvnek nem képezik adattartalmát.

Tekintettel arra, hogy az állami anyakönyvezés a közhitelességet biztosító elvek alapján működött a kezdetektől fogva, valamint az anyakönyvi nyilvántartás személyi alapnyilvántartásnak minősül, különösen nagy hangsúlyt kell fektetni az adatok közhitelességének megőrzésére az elektronikus rendszerben is.

Az anyakönyvi eljárásoknál a személyazonosság ellenőrzése, nyilatkozatok jogszerű megtétele csak személyes megjelenéssel biztosítható, ezért az állampolgárok anyakönyvi adatszolgáltatása nem az ügyfélkapun keresztül, hanem továbbra is a hagyományos módokon (születés, haláleset bejelentése, házasságkötést megelőző eljárás) történik, ugyanakkor a törvény tartalmazza az anyakönyvi adatok kutathatóságának szabályait is.³²

A jogszabály az elektronikus anyakönyvi nyilvántartást működtető központi nyilvántartó szervnek a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalát (KEKKH) jelölte ki, illetve a rendszer fenntartási költségei – mint az informatikai rendszer üzemeltetőjét és központi adatkezelőjét – is ezen Hivatalt terhelik.

Lényegesnek tartom megjegyezni, mivel az egyházi anyakönyvezésnek saját céljai és szabályai voltak, vannak, ezért a két rendszer összekapcsolása nem lehetséges, hiszen azok 120 éve egymástól teljesen elkülönült rendszert alkotnak, valamint az

³² Lásd részletesebben a 2010. évi I. törvény 93/A - 93/B. §-ai.

egyházi anyakönyvek vezetése nem állami feladat, így nem lehet állami feladat az azok megőrzésével, vagy digitalizálásával kapcsolatos tevékenység sem. Ez kizárólag az egyházak belső ügye.

4. A nyilvántartásokról általában

Az első fejezetben már említést tettem a nyilvántartások jelentőségéről, amelyet már az ókori államokban is felismertek. Magyarországon Szent István királyunk egyházi adóként bevezetett „tizede” is tulajdonképpen egyfajta személyi nyilvántartás, amely az állami feladatok elvégzését nem csak megkönnyítette, hanem egyben pontos adatként szolgált a nyilvántartásban lévő adatokról, személyekről.

Napjainkban a nyilvántartások száma egyre gyarapszik, amelynek vezetése igazgatási tevékenység, amelyet többnyire közigazgatási szervek vezetnek. A nyilvántartások statikus adathalmazok, amelyek *„előre meghatározott szempont(ok) szerint összegyűjtött és rögzített, azaz rendszerezett információk együttese”*.³³ Az alapnyilvántartások zárt rendszert alkotnak, amelyekben meghatározott – a nyilvántartás tárgyát képező - objektumok tekintetében rendszerezik az információkat. A nyilvántartások vezetésének hasznosságát az objektumokról vezetett naprakész és valósághű adatok adják. Követelmények velük szemben a célszerűség és a célhoz kötöttség, törvényesség, pontosság és valósághűség, objektum közelség, párhuzamos adatkezelés kiküszöbölése, rugalmasság, teljes körűség, gépesíthetőség, gazdaságosság.³⁴ Dolgozatom terjedelme végett mindezekről részletesen nem kívánok írni, továbbá tipizálásuk is igen sokrétű, ezért írásomban az anyakönyvi nyilvántartást mutatom be részletesebben.

4.1. Az anyakönyvi nyilvántartás

Az anyakönyvi nyilvántartás objektumai a személyek, tehát személyi alapú nyilvántartás. Jogi hatásuk alapján deklaratív hatályú nyilvántartás, amelynek jelentése, hogy a nyilvántartásba vett adatok nem a bejegyzéssel válnak hatályossá, hanem valamilyen esemény bekövetkeztéhez, illetve jognyilatkozatok megtételéhez köthetőek. Ebből következik, hogy ha az anyakönyvi bejegyzés el is marad, az a jognyilatkozat érvényességét nem érinti. Például a házasuló felek az anyakönyvvezető és két tanú előtt

³³ Torma András: Az információ jelentése a (köz)igazgatásban, Virtuóz Kiadó, 2002. 30. o. (továbbiakban: Torma: i.m.)

³⁴ Torma: i.m. 33-35. o.

tett házasságkötésre irányuló egybehangzó nyilatkozatával a házasság létrejön, függetlenül attól, hogy a házasság anyakönyvezése megtörtént, vagy sem.³⁵

Mind az elektronikus, mind a papír alapú nyilvántartás deklaratív jogi hatályú, amely csak tanúsítja a bejegyzett jog, vagy tény fennállását és nem keletkezteti, vagy módosítja azt.

Az anyakönyvi nyilvántartás zárt hozzáférésű rendszer, amelyből az anyakönyvezető másolatot állíthat ki, anyakönyvi kivonatot és hatósági bizonyítványt az ügyfél részére átadhat. Az anyakönyvi kivonat az anyakönyvi eseményekről a kiállítás időpontjának megfelelő adatokat tartalmazza. Hatósági bizonyítványt olyan adatok vonatkozásában lehet kiállítani, amelyek az elektronikus anyakönyv adattartalmát nem képezik, de a bejegyzéskor a papír alapúét még képezték.³⁶

Az elektronikus anyakönyvben az apai elismerői nyilatkozatok nyilvántartásában a jogosultsági nyilvántartásban található adatokról, továbbá az elektronikus alapiratok tekintetében a jogosultnak közvetlen hozzáférést biztosítanak.³⁷ A jogosultnak adatigénylés alapján vagy kötelezően adattovábbítás teljesíthető.³⁸

4.2. Az anyakönyvezésre vonatkozó fontosabb alapelvek

Az anyakönyvezés állami feladat, elsődlegesen az állam érdekét szolgálja. Az anyakönyvek vezetése kapcsán azonban az állampolgárok érdekeit is hangsúlyoznunk kell, hiszen a polgároknak jogaik érvényesítéséhez (pl. öröklés) az is szükséges, hogy egy-egy anyakönyvi eseményen túl (haláleset) közhitelű okirattal tudják azt igazolni. Mindezt az anyakönyv hitelesen tanúsítja.

Az anyakönyvezés alapelvei közé sorolandó a teljes körű nyilvántartás elve, amely alatt azt értjük, hogy az anyakönyvek valamennyi magyar állampolgárt érintő anyakönyvi eseményét tartalmazzák, függetlenül attól, hogy az Magyarországon, vagy határon túl történt-e.

³⁵ Nyitrai: i.m. 118. o.

³⁶ Kárpáti Orsolya: Közigazgatási jog 3. Magyar Közigazgatási Jog Különös Rész, Miskolci Egyetem ÁJK, Közigazgatási Jogi Tanszék, Államtudományi Intézet, 2014., 128. o. (továbbiakban: Kárpáti: i.m.)

³⁷ Jogosult lehet állami, vagy önkormányzati szerv nevében eljáró személy, aki betekinthez a nyilvántartásba, feltéve, ha igazolja a felhasználás célját és jogalapját.

³⁸ Kárpáti: i.m.: 129. o.

A hivatalból történő anyakönyvezés, mint elv azt jelenti, hogy mindenkiről és minden olyan adatról vezetni kell az anyakönyveket, amely bejegyzési kötelezettség alá esik, függetlenül attól, hogy azt az érintett kéri-e vagy sem.

A közhitelű nyilvántartás elve, amelyről már említést tettem, mely szerint az anyakönyvbe bejegyzett tények fennállását vagy változását mindenki köteles elfogadni, mindaddig, amíg azt újabb bizonyítékokkal meg nem cáfolják.³⁹

³⁹ Nyitrai: i.m. 118. o.

5. Hatályos anyakönyvi rendszerünk

Az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény értelmező rendelkezése szerint anyakönyv az elektronikus anyakönyv és a papír alapú anyakönyv (továbbiakban anyakönyv). Az elektronikus anyakönyv az anyakönyvi bejegyzéseket elektronikus formában tartalmazó központi nyilvántartás. Az elektronikus anyakönyvi nyilvántartás jelenti az egész anyakönyvi rendszert, az elektronikus és a papír alapú anyakönyvet, továbbá az apai elismerői nyilatkozatok nyilvántartását, az anyakönyvi és névváltoztatási okiratok nyilvántartását, és a jogosultsági nyilvántartást is.⁴⁰ Az elektronikus anyakönyvi rendszerben határidő nélkül vannak nyilvántartva az érintett személyazonosító adatai és az egyes anyakönyvi eseményekhez kapcsolódó meghatározott adatok.⁴¹ Az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 32/2014. (V.19.) KIM rendelet előírta, hogy a papír alapú anyakönyveket, a névmutatót és az apa adatai nélkül anyakönyvezett gyermekek nyilvántartását 2014. december 31-ig le kellett zárni. Az elektronikus anyakönyvi bejegyzés hiányában a papír alapú anyakönyvi bejegyzést kell hitelesnek tekinteni.⁴²

Az anyakönyvek valamint az azokból kiállított okiratok tartalmi és formai szempontból közokiratoknak minősülnek. A benne foglalt nyilatkozatok megtételét, annak idejét és módját, valamint a bennük foglalt adatok valóságát tanúsítják. Az anyakönyvnek ezt a tulajdonságát az anyakönyv bizonyító erejének is szokták nevezni. Az anyakönyv bizonyító ereje azonban nem feltétlen, mert azt is lehet bizonyítani, hogy a benne foglalt adatok nem felelnek meg a valóságnak. Lehetőség van ugyanis arra, hogy az anyakönyvben foglaltakkal szemben az érdekeltek bebizonyíthassák azt, hogy más események következtek be. Ezt juttatja kifejezésre az, amikor kimondja, hogy az anyakönyv ellenkező bizonyításig közhetűen tanúsítja a benne foglalt adatokat.⁴³

⁴⁰ 2010. évi I. törvény 69.§ (1).

⁴¹ 2010. évi I. törvény 69/A. §

⁴² 2010. évi I. törvény 56. §

⁴³ Nyitrai: i.m. 118-119. o.

5.1. Az anyakönyvek személyi hatálya

Az anyakönyv személyi hatálya kiterjed valamennyi magyar állampolgárra, függetlenül attól, hogy a magyar állampolgár Magyarországon vagy külföldön él. A személyi hatály kiterjed azokra a nem magyar állampolgárokra is, akiknek az anyakönyvi eseménye Magyarországon következett be. Így Magyarországon kell anyakönyvezni, ha az ország területén külföldi állampolgár születik, házasságot köt, vagy meghal. Mindezek indoka az, hogy az anyakönyvek vezetésénél a területi elv érvényesül, ezért minden Magyarországon történt születést, házasságkötést, bejegyzett élettársi kapcsolat létesítését, valamint halálesetet a magyar anyakönyvnek tanúsítania kell. A külföldön történt egyes anyakönyvi események hazai anyakönyvezéséről a későbbiekben részletesen beszámolok.

Az anyakönyv tárgyi hatálya születéssel, házassággal, bejegyzett élettársi kapcsolattal és a halálesettel kapcsolatos, az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvényben felsorolt adatokat, valamint az azokban bekövetkezett változásokat tartalmazza.

5.2. Az anyakönyvezést ellátó szervezetrendszer

A 2010. évi I. törvény értelmében az anyakönyvezésben résztvevő közigazgatási szervek:

- az anyakönyvvezető
- a (megyei) fővárosi kormányhivatal
 - felügyeleti szerv (hazai anyakönyvezési ügyek kivételével)
 - hazai anyakönyvezés kivételével dönt a házasságkötéshez, bejegyzett élettársi kapcsolat létesítéséhez szükséges külföldi okirat elfogadhatóságáról, az okirat igazolás alóli felmentésről
 - anyakönyvi törvény által megállapított egyéb feladatok
- az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter
 - felhatalmazás alapján kijelöli a hazai anyakönyvezést végző hatóságot,
 - névviselés, névváltoztatás
 - anyakönyvi nyilvántartások rendszeréből teljesítendő adattovábbítás

- hazai anyakönyvezést végző hatóság (BÁH)
 - minden magyar állampolgár külföldi anyakönyvi eseményeit anyakönyvezi
 - anyakönyvi okirat kiállítására jogosult
- magyar hivatásos konzuli tisztviselő
 - anyakönyvi okirat kiállítására jogosult
 - kérelmek felvétele, diplomácia felülhitelesítés
- központi adatkezelést végző szerv (KEKKH)
 - anyakönyvi nyilvántartási rendszer működtetése.⁴⁴

5.3. Az anyakönyvvezető

A 2010. évi I. törvény hatályba lépésével az anyakönyvbe bejegyzésre jogosultak köre kibővült. Így kormányrendeletben meghatározott képesítési feltételekkel rendelkező polgármester, jegyző, vagy a polgármesteri hivatal és a közös önkormányzati hivatal (továbbiakban együtt: képviselő-testület hivatal) köztisztviselője (továbbiakban együtt: anyakönyvvezető) bejegyzést tehet.⁴⁵ Az anyakönyvvezető anyakönyvi ügyekben első fokon eljáró hatóság illetékességi területe a kinevezése szerinti képviselő-testület hivatalához tartozó települési önkormányzatok területére terjed ki. A fővárosban a közvetlenül igazgatott területeken a XIII. kerület önkormányzatának anyakönyvvezetője járhat el.⁴⁶ A polgármester képesítési feltételek hiányában eljárhat az anyakönyvvezető által előkészített házasság és bejegyzett élettársi kapcsolat megkötésében.⁴⁷

Az anyakönyvvezető feladatát képezi a törvényben meghatározott adatok rögzítése az elektronikus nyilvántartásban, az anyakönyvi okiratok kiállítása, a törvény szerinti adatszolgáltatások teljesítése. Feladatai közé tartozik továbbá a törvényben meghatározott kérelmek felvétele, ellenőrzi, illetve határidő nélkül őrzi illetékességi területén a papír alapú anyakönyveket és a betűrendes névmutatókat. Nem utolsó sorban közreműködik a házasságkötés és a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésében.

⁴⁴ Mindezekről részletesebben lásd a 2010. évi I. törvény ide vonatkozó rendelkezéseit.

⁴⁵ 2010. évi I. törvény 4. § (1).

⁴⁶ 32/2014. (V.19.) KIM rendelet 3. § (1)-(2).

⁴⁷ 2010. évi I. törvény 4. § (4).

A képviselő-testület hivatalaiban legalább egy, városban, megyei jogú városban és fővárosi kerületekben kettő anyakönyvvezetőt kell kinevezni.⁴⁸ Az anyakönyvvezető akadályoztatása esetén a megyei (fővárosi) kormányhivatal az illetékességi területhez tartozó önkormányzatok képviselő-testületéből jelöl ki helyettet.⁴⁹

⁴⁸ 32/2014. (V.19.) KIM rendelet 4. § (1)-(2).

⁴⁹ 32/2014. (V.19.) KIM rendelet 5. § (1).

6. Anyakönyvi események

Az egyes anyakönyvi események (születés, halál) bejelentéssel indulnak, a bejelentések megtételkor jegyzőkönyvet kell készíteni (a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a 2010. évi I. törvény 1. melléklete szerinti adatokat). A bejelentőnek igazolnia kell személyazonosságát, illetve ha jogszabály megengedi személyes nyilatkozat is tehető.⁵⁰

Az anyakönyvezési eljárásokban az állampolgárságot vizsgálni kell. A bejelentők és érintettek személyazonosságáról az anyakönyvvezető a polgárok személyi adat- és lakcím nyilvántartásából meggyőződhet, ehhez közvetlen hozzáféréssel rendelkezik. Az egyes anyakönyvi események bejegyzéskor egyedi elektronikus anyakönyvi azonosítót, úgynevezett alfanumerikus azonosítót kapnak, melynek célja a hatályos jogszabály értelmében az elektronikus anyakönyvben kezelt adatoknak az érintett személyhez történő hozzárendelése.⁵¹

6.1. Születés anyakönyvezése

A születési anyakönyv nyilvántartja a szülés helyét és idejét (év, hó, nap), a gyermek származási helyét, a gyermek születési családi és utónevét, a gyermek nemét, a gyermek személyi azonosítóját, a szülők születési családi és utónevét, születési helyét, személyi azonosítóját, annak hiányában a születési idejét, lakóhelyét, a többes szülést, a szülők és a gyermek igazolt külföldi állampolgárságát, hontalanságát, ismeretlen állampolgárságát, a bejegyzés idejét (év, hó, nap) és az anyakönyvvezető nevét.⁵²

A születés anyakönyvezésére főszabály szerint az az anyakönyvvezető illetékes, akinek az illetékességi területén a születés történt.

Egyéb illetékességi okok:

- ha a születés mozgó járművön történt, az az anyakönyvvezető jegyzi be, akinek az illetékességi területén az anya a járművet elhagyta,
- többes szüléskor az illetékesség az utolsó gyermek születésének helyéhez igazodik,

⁵⁰ 32/2014. (V.19.) KIM rendelet 9. § (1).

⁵¹ 2010. évi I. törvény 3. § f).

⁵² A születéssel kapcsolatos elektronikus anyakönyvek nyilvántartják a 2010. évi I. törvény 69/C. §-nál felsorolt adatokat.

- ismeretlen szülőktől származó gyermek születésénél a gyámhatóság határozatában megjelölt hely szerint illetékes anyakönyvvezető jár el.⁵³

Anyakönyvezni mindig csak az élve született gyermeket kell. A születéseket legkésőbb az azt követő első munkanapon, intézeten kívüli szülés esetén nyolc munkanapon belül be kell jelenteni.⁵⁴ Magyarországon történt születéseket bejelentés hiányában, illetve tudomásszerzésekor is anyakönyvezni kell, továbbá akkor is, ha bejelentésre kötelezett nincs, vagy a kötelezett a bejelentést elmulasztotta. Ebben az esetben a szükséges iratok beszerzéséről az anyakönyvvezetőnek kell gondoskodnia.⁵⁵ A születés tényét és időpontját a szakorvos által kiállított hatósági bizonyítvány, tervezett intézeten kívüli születést pedig a kormányrendeletben meghatározott felelős személy igazolja. Az intézetben történt születést az intézet vezetője, intézeten kívüli születést a szülő jelenti be, tervezett intézeten kívüli születést pedig szintén a kormányrendeletben meghatározott személynek kell bejelentenie.⁵⁶ Születés anyakönyvezéséhez az alábbi iratok szükségesek:

- a szülészorvos által kiállított hatósági bizonyítvány
- házassági kivonat, ami nem lehet 300 napnál régebbi
- anya, apa személyazonosító igazolványa és lakcímet igazoló hatósági igazolványa
- ha a szülők nem házasok, akkor teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat.

Anyakönyvezni a bejelentések, nem pedig a születések sorrendjében kell. Ha a születés anyakönyvezésekor a szülők születési és házassági anyakönyvi bejegyzésének adatai nem szerepelnek az elektronikus anyakönyvben, akkor a születést bejegyző anyakönyvvezető megkeresi a szülők születését és házasságkötését nyilvántartó anyakönyvvezetőt a születési és a házassági bejegyzés adatainak elektronikus anyakönyvbe történő bejegyzése érdekében.⁵⁷ Ha az anyakönyvvezetéshez szükséges adatok rendelkezésre állnak, az eljáró anyakönyvvezető hivatalból kiadja az anyakönyvi kivonatot.

⁵³ 2010. évi I. törvény 7. § (1)-(4).

⁵⁴ 32/2014 (V.19.) KIM rendelet 9. § (2).

⁵⁵ 2010. évi I. törvény 61. § (7).

⁵⁶ 2010. évi I. törvény 61. § (2)-(5).

⁵⁷ 2010. évi I. törvény 57/A. § (1).

Ha a gyermek mindkét szülője ismeretlen, hivatalból kell intézkedni az iránt, hogy a születési anyakönyvbe a gyermek szüleiként képzelt személyek adatait jegyezzék be. A vizsgálat befejezéséig legfeljebb harminc napra a születés anyakönyvezése elhalasztható. A harminc napos határidő letelte után az anyakönyvvezető az adatok megállapítása céljából köteles megkeresni a gyámhivatalt. A gyámhivatal megkeresése abban az esetben is indokolt, ha a gyermek születését azért nem lehet anyakönyvezni, mert a neve ismeretlen. Ha a megkeresés eredményes a gyámhatóság jogerős határozata alapján az anyakönyvvezető teljesíti a bejegyzést, valamint a határidő leteltét követően a rendelkezésre álló adatokkal anyakönyvez.⁵⁸

6.1.1. Születés anyakönyvezése apa adatai nélkül

Ha a gyermek születésének anyakönyvezésekor az apa adatait nem lehet megállapítani, az anyakönyvvezetőnek akkor is teljesítenie kell az alapbejegyzést, azt nem halaszthatja el. Ebben az esetben az anyakönyvvezető a bejegyzésről anyakönyvi értesítést állít ki, és azt az anya lakóhelye szerint illetékes gyámhivatalnak nyolc napon belül megküldi.⁵⁹ Az apa adatai nélkül anyakönyvezett születésekről nyilvántartást kell vezetni, azt félévente ellenőrizni kell, és ha az adatok még mindig hiányosak, akkor hivatalból fel kell szólítani a szülőt, vagy a gyámhivatalt az adatok pótlására. Az apa adatai nélkül anyakönyvezett gyermekek papíralapú nyilvántartásának lezárása 2014. december 31-ei hatállyal megtörtént.

6.1.2. Teljes hatályú apai elismerői nyilatkozat

A családi jogállás rendezésének célja a rokoni kapcsolatok megállapítása. A teljes hatályú apai elismerői nyilatkozat az apaságot egymagában megállapítja. Az apai elismerői nyilatkozat lényege tehát, hogy a házasságon kívül született gyermek családi jogállása igazolt, rendezett legyen anélkül, hogy a szülők házasságot kötöttek volna. Az elismerést és a hozzájárulást a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 4:102. §-a szerint az anyakönyvvezetőnél, a bíróságnál, a gyámhatóságnál, vagy hivatásos konzuli tisztviselőnél jegyzőkönyvbe kell venni, vagy

⁵⁸ 32/2014. (V.19.) KIM rendelet 29. § (4)-(5).

⁵⁹ 32/2014. (V.19.) KIM rendelet 73. § (1).

közjegyzői okiratba kell foglalni. A gyermeket a magáénak elismerő férfi a nyilatkozatot megteheti a gyermek születése előtt, vagy a születés után is. Ha születés előtt kíván nyilatkozatot tenni, szakorvosi bizonyítvány kiállítása szükséges, ami tartalmazza a szülés feltételezett időpontját, valamint a fogantatás vélelmezett időpontját is. Továbbá szükség van apai elismerő nyilatkozat megtételéhez az apa és az anya személyes megjelenésére, valamint az érvényes személyazonosító okmányokon, lakcímkártyán kívül az anya családi állapotára vonatkozó igazolásra is. Nyilatkozatot cselekvőképességében korlátozott személy akkor tehet, ha ahhoz törvényes képviselője, annak korlátozása esetén a gyámhatóság hozzájárul.

Érvényességéhez szükséges az anyának, a kiskorú törvényes képviselőjének, valamint a 14 életévét betöltött gyermek hozzájárulása is. A nyilatkozat felvételére jogosult ügyintéző 4 eredeti példányban (mindegyik példány eredeti aláírásokat tartalmaz) jegyzőkönyvet vesz fel a nyilatkozatról, amely tartalmazza a gyermek családi nevére vonatkozó megállapodást is. A nyilatkozatot felvevő kötelessége felhívni az elismerő nyilatkozatot tevő apát, hogy a nyilatkozat vissza nem vonható. Az új Ptk. kimondja, hogy az apasági per alatt tett elismerő nyilatkozat csak akkor teljes hatályú, ha a perben apaság megállapítására nem került sor. Kritérium többek között, hogy a gyermek apja az lehet, akitől származik, továbbá a gyermeknél legalább 16 évvel idősebb kell, hogy legyen.⁶⁰ Ha az apaság vélelme más személlyel szemben is fennáll, akkor a jegyzőkönyv nem vehető fel.

6.2. Haláleset anyakönyvezése

Haláleset anyakönyvezésére az az anyakönyvvezető köteles, akinek az illetékességi területén a haláleset történt. Egyéb illetékességi okok:

- a mozgó járművön történő elhalálozás esetében az az anyakönyvvezető jár el, amelynek illetékességi területén a holttestet a járműről leemelték.
- talált holttest esetében a holttest megtalálása helye szerint illetékes anyakönyvvezető jár el.
- halál tényének bírósági megállapítása esetén, ahol a bíróság döntése szerint a haláleset bekövetkezett, míg

⁶⁰ Ptk. 4:101. §.

- a bíróság holtak nyilvánított személy esetében annak születését nyilvántartó anyakönyvvezető lesz az illetékes.⁶¹

Intézetben belül történt halálesetet az intézet vezetője, intézetben kívüli halálesetet a halott hozzátartozója, vagy az a személy jelenti be, aki a halálesetről tudomást szerzett. Hivatalból kell anyakönyvezzni a halálesetet, ha bejelentésre kötelezett nincs, vagy a bejelentést elmulasztották. Ebben az esetben az anyakönyvvezető gondoskodik a szükséges adatok beszerzéséről. A halálesetet legkésőbb az azt követő első munkanapon be kell jelenteni. Az intézetben történt halálesetről jegyzőkönyvet kell felvenni, intézetben kívüli elhalálozás esetén a háziorvos által kiállított halottvizsgálati bizonyítványt kell benyújtani az anyakönyvvezetőnek. Ahhoz, hogy a bejelentést meg lehessen tenni, elengedhetetlenül fontos néhány további irat megléte.

A bejelentőnek a saját személyazonosítására alkalmas iratán kívül be kell mutatnia az elhunyt személy azonosítására alkalmas hatósági igazolványait (személyazonosító igazolvány, lakcímkártya), amelyeket az anyakönyvvezető érvénytelenít. Kérelem esetén azonban a hozzátartozó visszakérheti az elhunytra való emlékezés céljából. Továbbá ha a bejelentő rendelkezésére áll az elhalt születési anyakönyvi kivonatát és a családi állapotát igazoló okiratokat is be kell mutatni.⁶²

A halálesetet akkor lehet anyakönyvezzni, ha a szükséges adatok közül legalább a halott családi és utóneve, valamint a személyazonosság megállapítására alkalmas egy adat ismert. Ha az adatok nem ismertek, az anyakönyvvezető az esemény napjától számított legfeljebb harminc napra elhalasztja a bejegyzést. Ha a harminc nap eredménytelenül telt el, akkor az anyakönyvvezető a halálesetet a rendelkezésre álló adatokkal anyakönyvezzni, illetve bizonyos hiányzó adatok esetén a rendőrség feladat- és hatáskörrel rendelkező szervének értesítése alapján az ismeretlen holttest anyakönyvezésének szabályait kell alkalmazni.⁶³ A haláleset anyakönyvezése a bejelentés sorrendjében történik.

Az anyakönyvvezető a haláleset anyakönyvezését követően az érintett részére hivatalból illetékmentes anyakönyvi kivonatot állít ki, azonban ha később szükség lesz

⁶¹ 2010. évi I. törvény 8. § (1)-(4).

⁶² Lásd részletesebben: 2010. évi I. törvény 62. § (1)-(4).

⁶³ 32/2014. (V.19.) KIM rendelet 29. § (5)-(7).

egy újabb példányra – meghatározott kivételektől eltekintve –⁶⁴ illetéket kell érte fizetnie.

A halotti anyakönyv nyilvántartja a haláleset helyét és idejét (év, hó, nap), a holtak nyilváníás tényét, vagy a halál tényének bírósági megállapítását, a meghalt személy születési és házassági nevét, nemét, személyi azonosítóját, annak hiányában a születési idejét, családi állapotát, a lakóhely településének a nevét, születési helyét, a meghalt személy szüleinek születési, családi és utónevét, a meghalt személy házastársának, vagy bejegyzett élettársának születési, családi és utónevét, a meghalt személy külföldi állampolgárságát, hontalanságát, a bejegyzés idejét (év, hó, nap), az anyakönyvvezető nevét.

A halálesetet bejegyző anyakönyvvezetőnek meg kell keresni az elhalt születését nyilvántartó anyakönyvvezetőt, illetve ha az elhaltak halálakor házassága, vagy bejegyzett élettársi kapcsolata állt fenn, megkeresi a házasságot, vagy a bejegyzett élettársi kapcsolatot nyilvántartó anyakönyvvezetőt annak érdekében, hogy az elektronikus rendszerben rögzíteni tudja a születési, házassági, bejegyzett élettársi kapcsolati anyakönyvi adatokat.⁶⁵

6.3. Házasságkötés anyakönyvezése

A házasság az európai hagyomány és a hatályos magyar jog szerint egy felnőtt férfinak és egy nőnek jogilag elismert és szabályozott életközössége. Több oka is lehet annak, amiért az emberek házasságot kötnek. A leggyakoribb okok között szerepel a családi egység létrehozása, a törvényes társadalmi és gazdasági stabilitás, a gyermekek nevelése, a szeretet nyilvános nyilatkozata.

A házasságkötési eljárás két fő szakaszra bontható:

- a házasságkötést megelőző eljárásra (házasságkötési szándék bejelentése)
- a házasság megkötésére.

⁶⁴ Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 33. § (2) bekezdés 5. pontja szerint.

⁶⁵ 2010. évi I. törvény 58/A. § (1)-(3).

6.3.1. A házasságkötési szándék bejelentése

A házasságkötési szándék bármely anyakönyvvezetőnél bejelenthető, amelynek feltétele a házasulandó felek együttes, személyes megjelenése. A kérelemről az anyakönyvvezető a jogszabályban meghatározott adattartalommal jegyzőkönyvet vesz fel, amelyet a felek, a tanúk, az anyakönyvvezető, illetve ha tolmács is közreműködött, mindannyian aláírnak.⁶⁶ A házasságkötést megelőző eljárás során felvett jegyzőkönyvnek kiemelkedő jelentősége van, hiszen fel kell tüntetni benne minden olyan adatot, illetve meg kell tenni minden olyan nyilatkozatot és megállapodást, amely későbbiekben bejegyzésre kerül. Ha a házasulók, vagy egyikük nem rendelkezik magyarországi lakcímmel, házassági szándékukat személyesen hivatásos konzuli tisztviselőnél is bejelenthetik, aki a jegyzőkönyvet továbbítja a házasságkötés helye szerinti anyakönyvvezető felé.⁶⁷ A házasságkötési szándék bejelentésekor az anyakönyvvezető ismerteti a házasság megkötésének törvényes feltételeit, amelyeknek meg kell felelniük.

Ebben a szakaszban tesznek nyilatkozatot a házasulók, hogy fenn áll-e valamilyen házassági akadály (házassági akadályt bárki bejelenthet), valamint az anyakönyvvezető felhívja a figyelmüket a házassági akadályok elhallgatásának jogkövetkezményeire is.⁶⁸ Ebben a szakaszban lehet teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot tenni, a házasulók nyilatkozhatnak névviselésükről, a születendő gyermek(eik) családi nevééről. Kiskorú házasságkötése esetén a gyámhatóság adhat engedélyt a házasságkötésre.

Nem magyar állampolgár házasságkötése esetén tanúsítvánnyal kell igazolniuk a házasulandóknak, hogy a rájuk irányadó külföldi jog alapján házasságuk nem ütközik akadályba.⁶⁹ Az anyakönyvvezető a házasságkötésnél való közreműködést megtagadja, ha annak törvényes akadályja van, valamint a jogszabályban meghatározott esetekben. A házasságkötési szándék bejelentéséről a jegyzőkönyvet felvevő anyakönyvvezető az érintett személyek születési anyakönyvi bejegyzésének az elektronikus anyakönyvbe történő bejegyzése érdekében megkeresi a születést nyilvántartó anyakönyvvezetőt.

⁶⁶ 2010. évi I. törvény 17. § (1)-(2).

⁶⁷ 2010. évi I. törvény 17. § (3).

⁶⁸ Ptk. szerint ezek az akadályok lehetnek elháríthatóak, vagy elháríthatatlanok, a törvény meghatározza a házasság érvénytelenségének okait is.

⁶⁹ Lásd részletesebben: 32/2014. (V.19.) KIM rendelet 13. § (1)-(4).

Az anyakönyvvezető felhívja a házasságkötési szándékot bejelentő felek figyelmét, hogy a házasságkötés leghamarabb a házassági szándék bejelentésétől számított harmincegyedik napra tűzhető ki.

6.3.2. A házasságkötés létesítése

Az anyakönyvvezető a házasság megkötését közvetlenül megelőzően ismételten vizsgálja, hogy a házasságkötésnek nincs-e törvényi akadály, illetve fent állnak-e a törvényes előfeltételek. A házasságot a települési önkormányzat erre szolgáló hivatali helységében kötik meg. Kérelem esetén azonban a jegyző engedélyezhet ettől eltérő helyszínt is. Ha a házasságnak nincs akadály, akkor a házasság megköthető. A házasság megkötésére a házasulók és a két tanú (szükség esetén tolmács) személyes jelenlétében kerül sor. A tanú cselekvőképes, nagykorú személy lehet, akiről a házasulók gondoskodnak. Az anyakönyvvezető a házasságkötésnél Magyarország címerével ellátott nemzeti színű vállszalagot visel. Ezt követi a házassági eskü kimondása, amely az anyakönyvvezető és a két tanú előtt a házasulók házasságkötésre irányuló nyilatkozata. Az anyakönyvvezető mindkét házasulónak név szerint felteszi a kérdést: „*Kijelenti-e, hogy a jelen lévő másik féllel házasságot köt?*”. Ha a feltett kérdésre mindkét házasuló igennel válaszol az anyakönyvvezető a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény értelmében házastársakká nyilvánítja őket.⁷⁰

Az eljárás végeztével az új szabályozás szerint szükségtelenné vált a házassági anyakönyv aláírása. Ennek pótlására az aláírás ünnepélyes szertartása végett az anyakönyvvezető, a házasuló felek, a két tanú (tolmács) házasságkötési lapot írnak alá, amely anyakönyvi alapiratnak minősül.⁷¹ Az anyakönyvvezető a házasságokat a megkötésük sorrendjében jegyzi be az anyakönyvbe, melynek teljesítése után anyakönyvi kivonatot ad át az egybekelteknek.

Az anyakönyv a házasságkötés helyét (csak a település nevét kell bejegyezni) és idejét, a férj és a feleség személyes adatait, az anyakönyvvezető, tanúk (tolmács) nevét, a házasságkötés után viselt nevet, valamint megállapodást a születendő gyermek családi nevééről is tartalmazza.⁷²

⁷⁰ 2010. évi I. törvény 28. §.

⁷¹ 2010. évi I. törvény 30. § (1).

⁷² Lásd részletesebben: 2010. évi I. törvény 69/D. § (1).

6.4. Bejegyzett élettársi kapcsolat anyakönyvezése

Magyarországon 2009. január 1-én lépett hatályba a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény, amely új jogintézménnyel bővítette ki a párkapcsolati formák körét. Lehetővé téve ezzel az azonos neműek számára – szűk körű kivételektől eltekintve – a házassághoz hasonló jogkövetkezményekkel járó együttélési formát. Az említett törvény módosításáról a 2009. évi XXIX. törvény tartalmaz rendelkezéseket, amely kizárólag az azonos nemű párok számára teszi lehetővé a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítését.

Bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése – hasonlóan a házasságkötési eljáráshoz – két fő részből áll:

- a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére irányuló szándék bejelentése
- az élettársi kapcsolat létesítése.

6.4.1. Bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére irányuló szándék bejelentése

Az erre irányuló szándékot a fővárosi kerületi, a megyei jogú városi, valamint a járási hivatal székhelye szerinti képviselő-testület hivatalának anyakönyvvezetőjénél lehet bejelenteni. A bejelentéshez a felek együttes, személyes megjelenése szükséges. A bejelentésről az anyakönyvvezető itt is a jogszabályban rögzített adattartalommal jegyzőkönyvet vesz fel, amelyet a felek, a tanúk, az anyakönyvvezető, illetve ha tolmács is közreműködött, mindannyian aláírják. Hasonlóan a házasságkötési szándék bejelentéséhez, ha a felek, vagy egyike nem rendelkezik magyarországi lakóhellyel, személyesen bármelyik hivatásos konzuli tisztviselőnél is bejelenthetik a bejegyzett élettársi kapcsolat létrehozatalára irányuló szándékukat, aki a jegyzőkönyvet továbbítja a tervezett bejegyzett élettársi kapcsolat létrehozatalára illetékes anyakönyvvezető felé.⁷³

A szándék bejelentésekor az anyakönyvvezető ismerteti a felekkel a kapcsolat létesítésének törvényes előfeltételeit, a törvényi akadályokat, valamint azok elhallgatásának jogkövetkezményeit.⁷⁴ Bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének akadályát bárki bejelentheti, továbbá az anyakönyvvezető a közreműködést hasonlóan a

⁷³ 2010. évi I. törvény 31. § (1)-(3).

⁷⁴ 32/2014. (V.19.) KIM rendelet 12. § (1)-(2).

házasságkötési eljárásnál itt is megtagadja a jogszabályban foglalt esetekben. A leendő élettársaknak nyilatkozniuk kell, hogy élettársi kapcsolatuknak törvényes korlátja nincs és igazolniuk kell, hogy a törvényi feltételek fennállnak. Úgy mint a házassági szándék bejelentésénél, itt is a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a felek személyazonosságát, családi állapotát, állampolgárságát, egyéb adatok igazolására az okmányok megnevezését, számát, érvényességi idejét, továbbá engedélyeket felmentéseket, ezen felül a tervezett időpontot és az aláírásokat.

A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése iránti szándék bejelentéséről a jegyzőkönyvet felvevő anyakönyvvezető az érintett személyek születési anyakönyvi bejegyzésének az elektronikus anyakönyvbe történő bejegyzése érdekében megkeresi a születést nyilvántartó anyakönyvvezetőt.⁷⁵

Fontos megjegyezni, hogy mind a házasságkötési szándék, illetve a bejegyzett élettársi kapcsolat iránti szándék bejelentése esetén, ha a felek születési anyakönyvi bejegyzésének adatai az elektronikus anyakönyvben még nem szerepelnek, legkésőbb a házasságkötés, illetve a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének időpontjáig az elektronikus anyakönyvbe be kell jegyezni.⁷⁶

6.4.2. A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése

Bejegyzett élettársi kapcsolat akkor jön létre, ha két, nagykorú azonos nemű személy az anyakönyvvezető és két tanú előtt együttesen kijelenti, hogy bejegyzett élettársi kapcsolatot kívánnak létesíteni. Ennek időpontját az anyakönyvvezető a felekkel közösen tűzi ki, ami munkaszüneti napra nem eshet.⁷⁷ A felek itt is használhatják anyanyelvüket, tehát tolmács közreműködhet. Kiskorú személy semmilyen esetben nem köthet ilyet.

A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítéséről szóló lapot aláírja az anyakönyvvezető, a felek, a tanúk (tolmács), ami anyakönyvi alapiratnak minősül.⁷⁸ Az anyakönyvi bejegyzéseket a bejegyzett élettársi kapcsolatok létesítéseinek sorrendjében kell teljesíteni. Az anyakönyvvezető a bejegyzés teljesítése után hivatalból kiadja az anyakönyvi kivonatot.

⁷⁵ 2010. évi I. törvény 58. §. (2).

⁷⁶ 2010. évi I. törvény 58. §. (1).

⁷⁷ Házasság sem létesíthető munkaszüneti napon.

⁷⁸ Lásd részletesebben: 2010. évi I. törvény 40. § - 42. §.

7. Hazai anyakönyvezés

A magyar állampolgár külföldön történt anyakönyvi eseményét Magyarországon is anyakönyveztetni kell. A hazai anyakönyvi nyilvántartást a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Hazai Anyakönyvi Osztálya vezeti. A hazai anyakönyvezés iránti kérelmet lakóhelytől függetlenül bármely települési önkormányzat anyakönyvvezetőjénél lehet előterjeszteni. Külföldön élő magyar állampolgár bármely hivatásos konzuli tisztviselőnél is előterjesztheti. A hazai anyakönyvezés kérelemre indul tehát, de ha az anyakönyvvezető vagy a konzuli tisztviselő a fogadó állam hatósága által megküldött anyakönyvi kivonat alapján tudomást szerez magyar állampolgár külföldön történt anyakönyvi eseményéről (születésről, házasságkötésről, bejegyzett élettársi kapcsolat létesítéséről, halálesetről) a hazai anyakönyvezést hivatalból kezdeményezi.⁷⁹

A kérelemhez mellékelni kell az adatok igazolására szolgáló külföldi anyakönyvi okiratot, a családi állapotra, családi jogállásra vonatkozó okiratot, valamint az elektronikus anyakönyvbe bejegyzendő adatok igazolásához szükséges egyéb okiratokat. Az okiratokat hiteles, magyar nyelvű fordításban, a külföldi okiratok elfogadhatóságára vonatkozó szabályok figyelembevételével (diplomáciai felülhitelesítés, Apostille) kell csatolni. Az anyakönyvi eljárásban csak az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda, vagy hivatásos konzul által készített fordítás fogadható el.

Példaként megemlítem, hogy a születés hazai anyakönyvezése iránti kérelemhez az alábbi okiratok szükségesek:

- a születés tényét bizonyító eredeti idegen nyelvű okirat hiteles magyar nyelvű fordítása,
- szülők személyazonosításra alkalmas és állampolgárságot igazoló okmányai,
- szülők házassági anyakönyvi kivonata, amennyiben a gyermek házasságon kívül született teljes hatályú apai elismerés megtétele szükséges,
- szülők nyilatkozata a gyermek névviselésére és a lakóhelyére vonatkozóan.

⁷⁹ Lásd részletesebben: 2010. évi I. törvény 67. §. Az állampolgárság megszerzésére vagy annak igazolására irányuló eljárásakor a hazai anyakönyvezés iránti kérelmet is elő kell terjeszteni.

A kérelmek ügyintézési ideje hatvan nap, hiányos kérelmekre 15 napos hiánypótlási felhívást kell kiadni. A hazai anyakönyvezésre irányuló kérelmet az anyakönyvvezető a kérelem benyújtásától számított 5 napon belül, az állampolgársági ügyekben eljáró szerv az okirat kiállításától számított szintén 5 napon belül, a konzuli tisztviselő az első diplomáciai postával megküldi a hatóságnak.⁸⁰

Fontos tudnivaló, hogy amennyiben a szülők házassága nincs Magyarországon anyakönyvezve, a gyermek hazai anyakönyvezésének kérelmezésével egy időben annak anyakönyvezését is kérelmezni kell. Ehhez az eljáráshoz is szükséges mindkét szülő együttes jelenléte. Külföldön született magyar állampolgárt a születés anyakönyvezésével egyidejűleg a BÁH Anyakönyvi Osztálya veszi nyilvántartásba és gondoskodik a lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiállításáról is.⁸¹

⁸⁰ 32/2014. (V.19.) KIM rendelet 43. § (1).

⁸¹ 2013. március 1-től hazai anyakönyvezés megtörténtét követően a külföldön élő magyar állampolgárok adatai bekerültek a lakcímnnyilvántartásba.

Összegzés

Szakedolgozatom címének megfelelően, valamint a már bevezetésemben említettek szerint munkám során a céloom az volt, hogy az anyakönyvezés fejlődését bemutassam. Mindehhez elengedhetetlenül fontos visszatekinteni és ismerni a témához kapcsolódó történelmi múltat. Kutatómunkám során a jogszabályok rendelkezései mellett többek között tanárain publikációi is segítséget nyújtottak ahhoz, hogy mélyebben megismerhessem az anyakönyvezés működését meghatározó tényezőket.

Életünk kezdő, valamint befejező időpontját az anyakönyvek – legyenek azok bármilyen formájú adathordozón rögzítettek – tartalmazzák. E két időpont között zajlik az életünk, és életünk szinte valamennyi eseményébe „beleszól és szabályoz” a közigazgatás.

Az anyakönyvi szervezetrendszer a kezdetektől nem sokat változott, viszont az egyházi és az állami anyakönyvezés között jelentős eltérések vannak. A lényegi különbség a hozzájuk fűződő joghatásban, jogi szabályozottságban rejlik. Századunkat tekintve újabbnál-újabb szabályok léptek és lépnek életbe, amelyekre szükség van rohanó világunk dinamikus változó igényeinek kielégítéséhez.

Életünk valamennyi területén egyre nagyobb jelentősége van az informatikának, az elektronikus hírközlésnek, az adatok minél gyorsabb, hatékonyabb áramlásának igénye egyre csak nő. Ezért került sor az anyakönyvi eljárások elektronikussá tételére, az informatikai lehetőségek kiaknázására, hiszen például a népesség-nyilvántartás, az ingatlan-nyilvántartás terén már korábban felváltotta az elektronikus rendszer a papír alapú kartotékot. Mindezekre tekintettel a Parlament abból a célból, hogy megvalósítsa a szolgáltató közigazgatás követelményét az anyakönyvi ügyekben is, és figyelemmel az anyakönyvezés évszázados hagyományaira, a modern korhoz igazodó elektronikus nyilvántartás kialakításáról döntött.

Az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvényt az Országgyűlés 2009. december 14-i ülésnapján fogadta el, azonban a hatálybalépésére mégis közel 5 évet kellett várni. 2014. július 1-étől azonban búcsút intettünk az 1895 óta papíron vezetett anyakönyvektől, és a korábbi négyféle okmány (születési, halotti, házassági, bejegyzett élettársi) nyilvántartását egységesítették. Mindez több szempontból időszerű volt, hiszen ezzel nagy mennyiségű adat tárolására, kezelésére vált lehetőség. Az ügyintézés leegyszerűsödött, ugyanis születési helytől függetlenül az ország bármely

anyakönyvvezetőjénél, és már a külképviseleteken is ki lehet állítani a kivonatokat. A hozzáférés ez által könnyebbé vált és nem utolsó sorban idő és költséghatékony.

A korábbi, események alapján, külön nyilvántartásban szereplő adatokat ezentúl egy helyen, személyhez kötöten tárolják. A jogalkotónak a szakmai értékek megőrzése mellett mindezzel a célja az volt, hogy egy olyan nyilvántartás jöjjön létre, amely közhitelességét, megbízhatóságát tekintve megfelel elődjének, ugyanakkor gyorsabb, könnyebb és kényelmesebb ügyintézés tegyen lehetővé az ügyfelek ügyintézéssel járó terheinek csökkentése mellett.

A lassan egy éve működő rendszer a kezdeti nehézségek után jól működik. Az anyakönyvvezetők is hozzászoktak a megújult adatkezeléshez. Bár személyes vélemény most is az, hogy a régi anyakönyveknek sajátos hangulatuk van, remélem sokáig értéket képviselnek majd az utókor számára.

Irodalomjegyzék

- Athenaeum 1893. 2. kötet, Budapest, 1893.
- Az állami anyakönyvvezetés összes szabályainak rendszeres gyűjteménye, Pesti Könyvnyomda Rt., Budapest, 1919.
- Balinka: Római katolikus egyházi anyakönyvek. MOL Filmarchívum STOHL RÓBERT: Balinka családnevei és változataik az anyakönyvekben
- Botos János: 100 éves az állami anyakönyvvezetés (1895-1995) BM Kiadó Budapest, 1995.
- Bölcsetől a koporsóig – Szöveggyűjtemény a történeti demográfia tanulmányozásához ÚMK, Budapest, 2005.
- Egységes Katolikus Anyakönyvvezés Szabályzat, Szent István Társulat, Apostoli Szentszék Könyvkiadó, Budapest, 1988.
- HVG 2014. 34. szám (augusztus 23), HVG Kiadó Zrt.
- Kárpáti Orsolya: Közigazgatási jog 3. Magyar Közigazgatási Jog Különös Rész, Miskolci Egyetem ÁJK, Közigazgatási Jogi Tanszék, Államtudományi Intézet, 2014.
- Keresztény Magvető - 1999. 105. évf. 1-2. sz. Molnár B. Lehel írása
- Közigazgatási Jog 3. Különös rész, Z-PRESS Kiadó, 2008., (Szerkesztette: Nyitrai Péter)
- Nyitrai Péter: Szakigazgatás II.- Oktatási segédlet. Miskolc, 2011., ME-ÁJK
- Péter Orsolya Márta: Az anyakönyvi nyilvántartás előképei a klasszikus Róma jogában In: Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Juridica et Politica, 2003. Tomus 21/1.
- Torma András: Az információ jelentése a (köz)igazgatásban, Virtuóz Kiadó, 2002.

Jogszabályok jegyzéke

- 1840. évi VI. törvénycikk a magyar nyelvről
- 1894. évi XXXIII. törvénycikk az állami anyakönyvekről
- 1904. évi XXXVI. törvénycikk az állami anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. törvénycikk módosításáról
- 1963. évi 33. törvényerejű rendelet az anyakönyvekről és a házasságkötési eljárásról
- 1982. évi 17. törvényerejű rendelet az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről
- 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
- 2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 32/2014. (V.19.) KIM rendelet az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól

Internetes források jegyzéke

- <http://hantos.ementor.hu/?q=node/46> 2014.07.09.
- <http://hu.wikipedia.org/wiki/Anyak%C3%B6nyv> 2014.07.09.
- <http://hu.wikipedia.org/wiki/Anyak%C3%B6nyvez%C3%A9s> 2014.07.09.
- <http://bfl.archivportal.hu/id-1123-anyakonyek.html> 2014.07.09.
- <http://www.fidesz.hu/hirek/2011-10-18/hazank-elindult-a-nemzeti-erdekek-ervenyesitese-fele/> 2015.02.15.